

BUDA FELETT AZ ÉG

Fejezet, amelyből megtudjuk, milyen bajok származnak abból, ha valakinek három neve van, miért jó dolog az özvegyasszonyok foteljában magányosan üldögélni, és hogy miért nem repkednek angyalok a Bartók Béla út felett.

Voltaképpen három neve volt, mivel a szülei édesanyja terhességének első hónapjaiban összevesztek azon: hogyan is nevezzék születendő gyermeküket. A házasságuk pillanatok alatt romokban hevert a névadási hercehurca miatt, és mivel sehogy sem sikerült dűlőre jutni, ezért már féléves korában elváltak. A cifrábbnál cifrább családi veszekedéseknek az lett a vége, hogy az anyja Tamásnak, az apja Lászlónak hívta, de hogy egyiküknek se legyen igaza, az anyakönyvbe Péter került már csak azért, mert az ő családjukban közel és távol egyetlen Péter sem ügyetlenkedett.

Ezek a viták Budán zajlottak még a válás után is, mert ha az anyjával ült a Bartók Béla úton a konyhában kakaót szürcsölgetve, csak azt hallgatta: apád olyan bugris paraszt, hogy a kedvenc neve László, ugyan kit hívnak Lászlónak – kiáltott fel kétségbeesetten a sírás szélén az anyja, majd ő maga igyekezett megadni a választ, azonnal elosztatva a névadási szokások körül kialakult metafizikai és társadalmi homályt –, a sarki húsboltban a hentest. A sarki hentes valóban Laci volt, nagydarab, jó kedélyű ember, aki harsány hangon üdvözölte a boltba lépőket.

– Mancsi néni – harsogta Laci hentes, miközben egy hatalmas bárddal lecsapott a disznócombra –, hogy vagyunk, hogy vagyunk?

Miközben mesés gyorsasággal vagdalta a húst, csomagolta a felvágottat, és mérte le a csirkemelleket, be nem állt a szája: azt hallották, hogy a Kovácsné fia minisztériumi osztályvezető lett, Kovácsné örömeiben két kiló tarját, másfél kiló darált húst, három rúd kolbászt és tormát vett. Nagy ünnepe lesz – magyarázta Laci hentes.

– Mancsi néni, drága, a pulykamell friss, de tudok adni ebből a tarjából is kedvezményesen, nem lehet mindig csak szárnyasokat enni, ha a drága Miklós bácsinak több füstölt húst adott volna, akkor még mindig köztünk lenne. Hogy micsoda, drága? Van-e hal?! Na, de drága Mancsi néni, mégis minek néz engem, valami szélhámos táplálkozási tanácsadónak?!

– És az apád – zokogta az anyja – azt akarta, hogy téged is így hívjanak, mint azt a sarki mészáros.

Az apja a háromnevű férfi szerencsétlenségére, viszonylag közel a Bocskai úton lakott ugyanabban a házban, ahol az apai nagyszülők. A nála töltött hétvégeken arról lamentáltak, hogy az anyja csak nagyzolásból ragaszkodott annyira a Tamáshoz, mert ugyan mégis kiket hívnak Tamásnak, szónokolta az apai nagyanyja teátrális mozdulatokkal. A választ ő is megadta: hát itt a második emelet 24-ben azt a guvadt szemű vénembert, aki nyilas volt a háborúban.

A háromnevű férfinak tízévesen persze halványlila gőze sem volt arról, hogy ez mit jelent, csak annyit értett meg, hogy ez legalább annyira megvetendő, mint Laci hentes a sarki boltból, pedig Tamás bácsi semmiben sem hasonlított Laci hentesre. Görnyedt háttal, szótlanul jött-ment, nem barátkozott senkivel, és mindig magában motyogva igyekezett befordulni a kapualjba.

A házasság ily korai kudarcát mindkét család személyes sérelemként élte meg, így aztán mindenért azokat a másikat hibáztatták. Ezért nem meglepő, ha az a háromnevű férfi tízévesen a feldúlt családi monológokat hallgatva arról ábrándozott, milyen lenne, ha hirtelen angyalszárnyai nőnének, és ő kirepülne az ablakon. A hatalmas fehér tollaktól, igaz, nehezen férne ki a Bartók Béla úti vagy éppenséggel az apja Bocskai úti lakásának ablaknyílásán, de utána már kiterjesztett szárnyakkal lebeghetne méltóságteljesen a kék égbolt alatt. Egyre magasabbra emelkedne, semmivel sem törődve, távolodva az emberi és városi zajoktól.

De persze bármennyire is akarta, sosem lettek szárnyai. Ezt a vágyát a repüléssel és a Buda egén való lebegéssel egyedül özvegy Szabó Ferencnének merete elmondani, aki pont az apai nagyszülőkkel szemben lakott, és akinél mindig csend és békesség honolt.

A háromnevű férfi gyermekkorában szeretett a halk szavú özvegyasszonynál üldögdélni. Csendben voltak, kekszket majszolgáltak, és hallani lehetett a falióra ketyegését. Ő akkoriban ennél boldogabb pillanatokot el sem tudott volna képzelni. A nagyszülei persze nem voltak elragadtatva, mert ők valami miatt lenézték özvegy Szabónét, ezért azt kellett hazudnia nekik, hogy a szomszéd fiúval fognak csocsózni.

– Szabó néni – tette fel a kérdést egyszer, megszakítva a békességgel eltöltő hallgatásukat –, léteznek angyalok?

– Persze, fiam – válaszolta gondolkodás nélkül az özvegy.

Így már csak az volt kérdéses, ő miképpen tudna végre szárnyakat növesztve kirepülni az ablakon. Ezt a hittanórán hozta szóba, de sajnos nem kapott kielégítő választ, sőt, az ügy újabb családi drámát indított el. Történt ugyanis, hogy az anyja református hittanra járatta, csak ezt éppenséggel titokban kellett tartani.

– Tomika – magyarázta az anyja, miközben kézen fogva sétáltak a templom felé –, tudod, ahogy megbeszéltük, egy szót sem apádnak. Annak a parasztnak úgyszincs sok fogalma a transzcendenciáról.

Neki sem volt, de esze ágában sem volt részt venni a szülei közt dúló álló háborúban, így bölcsen hallgatott, azaz csak pislogott. De becsületére legyen mondva, tartotta a száját az apai hétvégeken, és még véletlenül sem csúszott ki a száján, hogy ők minden csütörtök délután felkerekednek, és elsétálnak a kelenföldi református templomhoz, de a lebukást elkerülendő, nem a Bocskai úton mennek, hanem az Ulászló úton settenkednek, attól rettegetve, nehogy ismerőssel találkozzanak.

De a két háztartásban gyűlő feszültség, az, hogy mindenki más néven szólította, a szülei örökös lamentálása és, hogy ezek után még anyallá sem volt képes átváltozni, oly mértékben nyomasztotta a tízéves háromnevű férfit, hogy miközben Dávid király hőstetteit kellett hallgatnia a kopaszodó tiszteletestől hittanon, kibukott belőle:

– Azt értem, hogy miképpen volt képes legyőzni Dávid Góliátot, csak az nem világos, miért nem repkedhetek a házak felett anyyalként.

A fatengelyes kálvinisták minden mögött pópap összeesküvést orron-tanak, így a tiszteletes szemöldöke rögtön felszaladt a kopaszodó koponyája tetejére, eszeveszett rángatózásba kezdve. Elejét véve bármiféle hitbéli tévelygésnek, főleg a bálványimádás fertelmes vétkének, azonnali hatállyal berendelte a szülőket. Így buktak le.

Szörnyű patália lett a dologból. Először is a tiszteletes, akinek a lelki szemei előtt a protestáns gályarabok mártíriuma lebegett, és akinek egy farkasnyúl humorérzéke sem volt, komótosan magyarázta el a szülőknél, hogy ez itt református hittan, a katolikus látomásokat nem szeretik, és jobb lenne, ha a gyerek fejét nem tömnék hitetlen zagyvaságokkal. Az apja köpni-nyelni nem tudott, az anyja vörös fejjel pislogott a tiszteletes előtt, miközben apai nagyanyja úgy vetette magára a keresztet, mintha nem volna megrögzött ateista – mert persze ő sem maradhatott ki a muriból.

A tiszteletes a bösz keresztvetést észlelve, rögtön látta, kikkel van dolga, és ettől végképp vérszemet kapott. A szemöldöke szigorú határvonalként ugrott fel újból a feje búbjára, mutatóujját oktatólag felemelve magyarázta el

a szülőknek: a gyermek szellemi fejlődésében a felnőttek jelentik az irányítót, és ha ők nem képesek kijelölni a jó utat, akkor a gyermek lelke elszabadult hajóként fog vergődni a sátáni kísértésekkel tarkított életben és a végén kí-nok kínjával elégni a gyehenna tüzén.

Az apja nyilvánvalóan nehezen viselte a kioktatást, és borzalmasan üvöl-teni kezdett, azzal fenyegetőzve, azonnali hatállyal magához fogja venni Lacikát, ha az anyja még arra sem képes, hogy rendesen nevelje a gyereket. A nagymama a háttérből kontrázott. Az anyja természetesen azzal vágott vissza, hogy Tomika neveléséről elsősorban neki kell gondoskodnia, mi-vel a gyerek szerencsétlenségére az apja egy bugris paraszt, akinek fogalma sincs a jó modorról. A tiszteletes, akinek a leghalványabb fogalma sem volt a családi turbulenciáról, a névadási örületről, különben is, már idegzsábként rándult össze benne a kálvinista fatengely, türelmetlenül vágott közbe: most Petikéről van szó, hagyják a többi gyereket.

Az apja megábról kikelve rohant ki a parókiáról, a nagymama a nyomában. Egy héten belül már az egész környék tudott mindent, Laci hentes kolbász-szeletelés közben magyarázta el az ügy részleteit a vevőinek, még az öreg Tamás bácsi is megvetően nézett rájuk, és a nagymamát a környék összes öregasszonya sajnálkozva állította meg az utcán, hogy hallották, már megint mit művelt az a rémes menyé. Felbolydult az egész Bocskai út, a Kosztolányi Dezső tér és a Bartók Béla út felső fele. A vita megosztotta a társaságot. Az ateisták természetesen az apja pártját fogták, az apai nagymama barátai is, az elvált anyukák azonban inkább az anyjának adtak igazat. Véleménye mindenkinek volt, a kárörvendők álságos együttérzése kifejezetten bosszan-tóan hatott, és egy újabb remek alkalom adódott arra, hogy a felnőttek vív-ják a saját csatáikat, és a háromnevű gyerekekkel senki se foglalkozzon. Egye-dül Szabó néni érezte át a gyerek helyzetét, és nyomott a kezébe egy óvatlan pillanatban egy aprócska csomagot. A háromnevű férfi tízévesen annyira már ismerte a családot, hogy tudja: titokban kell megnéznie, mi az. Picurka üveggyalka volt. Gyerekkorának legboldogabb pillanata.

Ezek után nem meglepő, ha a háromnevű férfi szívből utálta Budát, és minden vágya Pest volt. Valóságos örömmámor fogta el, ha átvillamosoztak a város másik felébe. Átjutva a hídon, teljesen más világ fogadta, más embe-rekkel, és elhatározta, amint nagy lesz, maga mögött hagyja a Bartók Béla utat, a családi veszekedéseket, és emigrálni fog a Baross utcába.

Tehát Tamás, azaz László, de tulajdonképpen Péter szomorúan üldögélt harmincnégy évesen Pesten, a VIII. kerületben – népiesen nyócker – a Kőrös utca 3/b alatt lakó özvegy Kovács Béláné régimódi kanapéján hajnali há-

rom órákor. Erről természetesen özvegy Kovács Bélánének a leghalványabb sejtelve sem volt, hiszen a háromnevű férfi az ő engedélye nélkül jött be a lakásba, miközben özvegy Kovács Béláné nyugodtan aludt az ágyában a másik szobában.

Ez a 3/b a Kőrös utca legromosabb épülete volt, de mégis hol máshol lakhatna egy özvegyasszony. Kovács Béla már rég meghalt, azóta az özvegy csendben gyászolta az elhunytat, és csak a gyóntatópápnak merete megvallani: ez a Kovács Béla ronda szájú, nagyívó, gyors kezű, férjnek igencsak pocskék illető volt.

– De nem akarok panaszkodni, atyám – szípogetta özvegy Kovács Béláné a fülkében. Michels atya megértően hümmögött.

Tamás, azaz László, tulajdonképpen Péter szerette az özvegyeket. Azok sokkal nyugodtabbak voltak, mindig céklát vásároltak, és kissé sírós hangon kértek gyógyszert a patikustól. Nem fennhéjáltak, mint a férjes asszonyok, lesütötték a szemüket, ha férfit láttak, és egyedül csak a postás szemébe mertek belenézni. Bár igaz, voltak köztük harciasabbak is, akik hangos kurjongatásokkal veszekedtek a piacon a hentessel, feljelentették a szomszédokat, ha azok nem tartották be a szelektív hulladékgyűjtés szigorú szabályait, a református templom előtt elhaladva megvetően kiköptek, és amint idejük engedte, rohantak a józsefvárosi Szent József-templomba, ahol eltökélten simogatták Szent László férfias szobrát, a 32-esek emlékművénel bakfisos kíváncsisággal néztek fel a magaslatban álló, éppen gránátját eldobó első világháborús katona műemlékére, aki szétvetett lábakkal igyekezett hatékonyabb lenni a gránátvetésben, de ezek az arcátlan özvegyasszonyok azért lamentáltak, hogy nem elég fiatal, és a szobrász sem dolgozta jól ki a részleteket.

A háromnevű férfi sosem mászott be az ilyen vérmes asszonyok nappalijába, mert az ilyenek híresen rossz alvók voltak, a legkisebb neszre is kipattant a szemük. Elmondhatatlanul nagy tapintatlanság. Legalább akkora, mint az éjszaka kellős közepén felhívni valakit telefonon.

Tamás, László, Péter tehát magányosan üldögélt a szelíd lelkű özvegy Kovács Béláné kissé megkopott kanapéján, arról ábrándozva, hogy az élet mennyivel egyszerűbb volna, ha nem lennének nappalok, csak éjszakák, amikor nyugalom üli meg a várost, minden elcsendesedik, az emberi lelket elhagyja a nagyravágyás, és megjönnek az álmok. Tamás, László, Péter álma az volt, hogy hatalmas fehér szárnyakat növeszt, és a pesti házak fölött fogja repkedve őrizni a szelíd lelkű özvegyasszonyok álmát, mert az ember csak az álmaiban nyer némi boldogságot, ahol önmaga lehet, és nem kell

megfelelnie mások elvárásainak. De amíg ez nem következik be – azaz amíg nem lesz képes védőangyalként őrizni mások álmát –, addig kénytelen lesz besurranni az éjszaka sötétjében, és egymagában üldögélni mások nappalijában. Ekkor szólalt meg özvegy Kovács Béláné kanapé mellett álló kisasztalkáján a telefon. Durva, erőszakos hangon csörömpölt bele az éjszaka kecses álmodozásaiba. Tamás, László, voltaképpen Péter szigorúan rántotta össze a szemöldökét, özvegy Kovács Béláné ijedten ült fel a szomszéd szobában az ágyban. Másképpen, de mindkettőjükre bénítóan hatott ez a nem várt esemény, amely azon nyomban ezernyi kérdést vetett fel: ki telefonál ilyen hajnali órában, mit akarhat, hogy jót nem jelent a dolog, az egyszer biztos, mégis mi készíthet bárkit ilyen puha csend durva megsértésére. De akárhány jogos kérdés is fogalmazódott meg abban a pillanatban, a telefonáló kitarónak bizonyult, és a készülék egyetlen zakatolt tovább. Özvegy Kovács Béláné álmosan botorkált ki, hálójingje félrecsúszva, csak a bal lábán volt papucs. Ahogy belépett a szobába, azon nyomban felkapcsolta a vilányt. Amikor meglátta a háromnevű férfit a kanapéján, visszahőkölt, de nem volt idő mélézni, inkább felvette a kagylót, hogy legyen csönd végre.

– Halló? – mondta özvegy Kovács Béláné valahol az álom és a valóság kétes mezsgyéjén billegve.

– Hol voltál, te lusta tehén? – üvöltötte a vonal túoldalán egy érces férfihang.

– Ki beszél, kérem? – motyogta zavartan az özvegy.

– Én vagyok az, a Béla.

Özvegy Kovács Béláné elejtette a kagylót, és élettelenül vágódott el a szőnyegen.